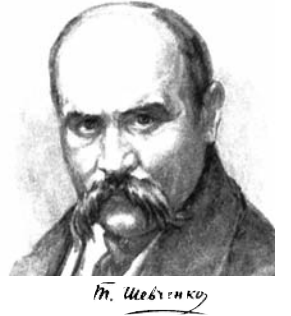

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXIII-ій РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 17-18/ вересень 2012 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Пара юних танцюристів Яського ансамблю «Веселка»

Фото Віктора ГРИГОРЧУКА

Павло ТИЧИНА

Десь на дні мого серця

(Уривок)

Десь на дні мого серця
заплела дивну казку любов.

Я ішов від озерця.

Ти сказала мені: «Будь здоров!

Будь здоров, ти мій любий юначе!...»

Ах, а серце і досі ще плаче.

Я ішов від озерця...

Десь на дні мого серця

заплела дивну казку любов.

У номері:

- До громадян України ▶ стор. 2
- М. Трайсті – I премія ▶ стор. 3
- До 290-річчя Гр. Сковороди ▶ стор. 4
- Кохання під час чуми ▶ стор. 5
- Механічна музика у Ясах ▶ стор. 6
- Перед нашим від'їздом... ▶ стор. 7
- До 125-річчя С. Ковпака ▶ стор. 8
- Сміх не гріх, він допоможе ▶ стор. 9
- В пошуках нашої ідентичності ▶ стор. 10
- Благословенна кожна осінь ▶ стор. 11
- Новий навчальний рік ▶ стор. 12
- Видатний математик ▶ стор. 13
- Вони – наша гордість! ▶ стор. 14
- Нобелівська премія ▶ стор. 15
- До історії журналістики ▶ стор. 16

ОГОЛОШЕННЯ

До уваги громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають у Румунії

Шановні громадяни України!

28 жовтня 2012 року з 8.00 до 20.00 години за місцевим часом на закордонній виборчій дільниці № 900080, створеній при Посольстві України в Румунії (м.Бухарест, бул. Авіаторілор, 24), відбудуться вибори народних депутатів України до Верховної Ради України.

Для участі у виборах на згаданій виборчій дільниці запрошуються громадяни України, які постійно проживають у м. Бухарест та повітах Алба, Арад, Арджеш, Бистриця-Несеуд, Біхор, Брашов, Бреїла, Бузеу, Вилчя, Галац, Горж, Джурджу, Димбовіца, Долж, Ілфов, Караш-Северін, Келераш, Констанца, Мехедінць, Муреш, Олт, Прахова, Селаж, Телеорман, Тіміш, Тульча, Хунедоара, Яломіца, Яси, а також громадяни України, які тимчасово перебуватимуть на території Румунії в період підготовки та проведення виборів та які включені до Державного реєстру виборців в установленому порядку.

Інформуємо, що громадяни України, які проживають або перебувають в період підготовки та проведення виборів в Румунії, реалізують право голосу на виборах на загальних підставах, неза-

лежно від правових підстав перебування на території Румунії, а також перебування чи непереходу на консульському обліку Посольства України в Румунії.

Відповідно до статей 27 та 28 Закону України «Про державний реєстр виборців» списки виборців на закордонних виборчих дільницях формуються на основі відомостей Державного реєстру виборців. При цьому, до списку виборців включаються громадяни України, виборча адреса яких за даними Реєстру відноситься до цієї виборчої дільниці. Відповідно до статей 19 та 20, виборці-громадяни України, які проживають чи перебувають в Румунії, можуть звернутись до Посольства України в Румунії щодо свого включення до Державного реєстру виборців, зміни їх персональних даних у Реєстрі, в тому числі щодо зміни виборчої адреси.

У зв'язку з викладеним вище, громадяни України, які планують взяти участь у виборах народних депутатів України, але не перебувають на консульському обліку Посольства України в Румунії, мають подати до Посольства України в Румунії заяву щодо включення до Державного реєстру виборців.

Заяви виборців подаються виключно особисто.

До заяви додається паспорт громадянина України для виїзду за кордон та його копія.

Також звертаємо увагу до того, що у день голосування зміни до списку виборців на закордонній виборчій дільниці можуть вноситись виключно шляхом виправлення неточностей та технічних описок, не передбачається внесення до нього нових виборців.

З огляду на встановлені Законом терміни формування уточненого списку виборців на закордонних виборчих дільницях, зазначені вище заяви, а також заяви щодо уточнення даних виборця в Реєстрі мають подаватися не пізніше 22 жовтня 2012 року.

Також повідомляємо про те, що 28 вересня 2012 року була створена дільнична виборча комісія з виборів депутатів України закордонної виборчої дільниці № 900080, яка працює у робочі дні з 9.00 до 18.00 (перерва з 13.00 до 14.00) за адресою: м.Бухарест, бул. Авіаторілор, 24.

Тел.: (+4021) 230 36 60; Факс : (+4021) 230 36 61; Моб. тел.: +40765555199; emb_ro@mfa.gov.ua

**Посольство
України в Румунії**

Дмитро Павличко:

**«Свобода» – це та політична партія, яка
перехопила концепцію національної держави.**

«Свобода» має бути у парламенті»

«Я належу до об'єднаної опозиції. Але для мене об'єднана опозиція – це не тільки Яценюк і команда. Для мене об'єднана опозиція – це Яценюк, Тягнибок і Кличко. «Свобода» для мене внутрішньо, духовно – найближча. Це та партія політична, яка перехопила концепцію національної держави. Я хотів би, щоби «Свобода» була в парламенті», – заявив в інтерв'ю журналістам проекту «Особливий погляд» поет, перекладач, літературний критик, громадсько-політичний діяч, Герой України Дмитро Павличко.

Також відомий український діяч зазначив:

«Сьогодні влада, президент працюють проти української державності. Російська мова за царської і комуністичної влади – це була мова окупації. Але за Незалежної України – це була мова, з якою ми починали звикати жити у добрі, у взаєморозумінні. Однак президентів

цього було не потрібно. Їм захотілося нав'язати нам так звану «регіональну» мову. І це тільки початок. Ви ж добре знаєте: Партія регіонів іде з відвертим закликком-гаслом встановити другу державну – російську мову – по всій території. Ми мусимо сьогодні показати, що ми розмовляємо українською і будемо завжди нею розмовляти. Її у нас не вирвуть. Її не вбили ні царі, ні комуністи, і ніхто її не вб'є.

З того часу, як Янукович підписав мовний закон, російська знову стала мовою окупантів. І я, який любив і перекладав з російської, – я тепер не буду ніколи розмовляти російською мовою.

У нас сьогодні не опоненти, а вороги, які хочуть потоптати українську державність. Бо той, хто забирає від нас церкву, мову, то значить – забирає землю. Бо мова – це земля, це територія, це душа, це минуле і це майбутнє наше. Тому я буду чекати голосу «Свободи», я буду вітати «Свободу» в нашому

парламенті. Я хочу, щоб вона там була. І я звертаюся до людей, які мене чують – голосуйте за «Свободу!»

Я хотів би, щоби «Свобода» була в парламенті. Я хотів би, щоб ці наші три опозиційні колони були разом і об'єдналися. Це мені дуже дороге.

Але ми повинні подумати: що буде тоді, коли вибори будуть сфальсифіковані? Я кличу людей на Майдан. І я думаю, що справжній поклик має вийти від наших політичних лідерів. І я чекаю на цей поклик. І думаю, що цей поклик буде від «Свободи». Бо після фальсифікації у нас нема іншого виходу – тільки Майдан».

**Прес-служба
Всеукраїнського об'єднання
«Свобода» 067-441-46-01**

МИХАЙЛУ ТРАЙСТІ – I-а ПРЕМІЯ НА ФЕСТИВАЛІ «ОЛЬТЯНЦІ І... РЕШТА СВІТУ» В СЛАТІНІ

Поздоровляємо пана Михайла Трайсту, члена редакції «Наш голос», талановитого письменника, члена Спільки письменників Румунії та Національної спілки письменників України, автора

румунам і українцям, які приділяють увагу українській літературі. Деякі його твори були поставлені на сцену молодими румунськими режисерами з очевидними успіхами.

Зичимо молодому талановитому письменнику, уродженцю Верхньої Рівни (Мараморощина) Михайлу Трайсті, який, як ніхто дотепер, не передав її найкращий гумор, гарних, плідних успіхів у подальшій літературній праці, у розповсюдженні української літератури румунському читачу.

На днях талановитий Михайло Трайста був нагороджений Дипломом - I-ю Премією у м. Слатіна на Фестивалі-конкурсі – Гумористична Драматургія «Ольтянци і... решта світу», який відбувся 4-7 жовтня ц.р.

Талановиті верхньорівнянці Михайло Трайста та Павло Ціфрак були запрошені художньо-літературною групою «Insomnii matasoase», членами якої стали і

вони, і до Кодлі – Павло Ціфрак (проживає у Греції) з художніми картинами, а Михайло Трайста з графікою.

Такими гарними успіхами неможливо не поділитися з читачами «ВС». Помаленьку українці Румунії пробиваються своїми талантами і на румунській арені. Успіху Вам, дорогі наші талановиті люди! Щоб все у Вас велося, як годиться, щоб ми мали чому радіти і ким гордитися.

Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

сімох збірок літератури українською та румунською мовами, голову Асоціації ім. Тараса Шевченка та головного редактора румуномовного журналу «Mantaua lui Gogol», що його видає під егідою цієї ж асоціації, який розповсюджує українську літературу, перекладену на румунську мову, даючи змогу в цьому журналі появлятися молодим письменникам,

Фестиваль кавунів

15-16 кожного року у половині серпня в комуні Готлоб (повіт Тіміш) організовується фестиваль кавунів (дня, червоний гарбуз). Цього року свято почалося парадом «фанфари» діти городчика і учні 1-8-их класів. Слідували ансамбль «Смерічка», ансамблі танців із Сербії і Угорщини. Хочу підкреслити, що дорогою танцюристи «Смерічки» «дефілювали» в українським одязі. Коли проходили українці дорогою, люди аплодували і викукували «ура!». Коли виступали наші танцюристи, в залі Культурного дому знаходилося сотні людей. Всі почали кричати «Україна, Україна!».

Танцюристи «Смерічки» - це учні ліцеїв і студенти. Наші танцюристи були запрошені і танцювали вже кілька разів у Сербії і Угорщині. Але, на жаль, мало нас запрошують виступати в Румунії.

Культурною діяльністю займаються троє жінок: інструктор Анішора Мартін, яка працює в примарії вже 20 років, Одоля Корнищан, голова сурівської організації, і Марія Крішан, заступник голови.

Далі виступали гуртки танцюристів із Сербії, Угорщини і «Дойна Готлобулуй». Кілька жінок представили кухню з різними стравами.

На спортивному майданчику відбулися змагання з мініфутболу між командами з Готлоба, Сербії і Угорщини. Ввечері був

показаний документальний фільм про нашу комуну.

Відбулися конкурси: метання кавунів, біг з кавунами в руках, поїдання кавунів.

У метанні кавуна взяли участь 10 хлопців: котрий кине найдалше.

У бігу з кавуном в руках взяли участь також 10 хлопців. П'ять хлопців змагались, котрий скорше поїсть свій кавун.

Всі конкуренти були нагороджені дипломами. Дістала похвальну грамоту й одна жінка, в якій перед хатою найкращий городчик з квітами.

На святі були й різні пісенні гуртки з Тімішори. На фестивалі було присутніх понад 3000 людей.

Примар Георге Нестор нагородив всіх конкурентів і подякував людям за присутність.

Комуна Готлоб налічує приблизно 900 хат. До комуни належить і село Вішижчіл, в якому живуть багато українців. Колись в Готлобі жили тільки німці. Тепер живуть румуни з Бігору, Мараморощини та Молдови. Живуть і українці, переселенці з Мараморощини з сіл Бистрий, Вишавська Долина, Ремети, Луг над Тисою, Вишня Рівна, Красний, Рускова та Кривий. Організують різні українські фестивалі. Кожного разу до нас приходять пані Мігаела Бумбук з Тімішорського телебачення і показує наші виступи на екрані.

Всі дороги в селі асфальтовані. В центрі села нова восьмирічка, новий спортивний зал, нова примарія. Багато магазинів, пошта, диспансер. Багато нових будинків (вілли). Грунт в селі і навколо села чорнозем, дуже родючий.

Люди вирощують пшеницю, кукурудзу, картоплю, різну городину. А головно кавуни, які продаються в Італію, Грецію. На цьому люди заробляють добрі гроші. Часто до нас приходять Степан Бучута, голова СУР, депутат Румунського парламенту, та Юра Глеба, голова СУР повіту Тіміш. На цім кінчаю і бажаємо всім багато здоров'я!

Микола КОРНИЩАН

До 290-річчя великого українського філософа і письменника

Григорій Сковорода – один з найбільших і найзагадковіших християнських філософів світу

Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись - значить, не жити, а бути мертвим.

Надмір породжує пересит, пересит - нудьгу, нудьга ж - душевну тугу, а хто хворіє на се, того не назвеш здоровим.

Григорій Сковорода народився 3 грудня 1722 року в сотенному містечку Чорнухи на Полтавщині в простій козацькій сім'ї. Коли хлопцеві виповнилося сім років, батьки – Сава та Пелагея – віддали його в науку до дяківської школи. А восени 1734 року Григорій починає навчання в Києво-Могилянській академії. Тут його вчителами стали, зокрема, Симон Тодорський – поліглот, перекладач і мандрівник, котрий викладав юнакові грецьку, німецьку та гебрійську мови, Мануйло Козачинський – автор знаної «Трагедокомедії про смерть Уроша V», що з неї розпочинає свою історію сербський театр, Георгій Кониський – поет, філософ і богослов.

Наприкінці грудня 1741 року, пройшовши конкурсний відбір у тодішній столиці Гетьманщини Глухові, юнак стає співаком (альтистом) придворної капели імператриці Єлизавети Петрівни. Відтоді й аж до серпня 1744 року він буде мешкати в Санкт-Петербурзі та Москві.

У 1744 р. Сковорода у складі почту імператриці Єлизавети прибуває до Києва. Тут він звільнився з капели в чині «придворного уставника» й відновив своє навчання в класі філософії Київської академії. Проте рівно через рік у складі Токайської комісії генерал-майора Федора Вишневецького, куди його взяли як людину, добре обізнану в музиці та чужих мовах, Сковорода виїхав до Угорщини. Упродовж наступних п'яти років йому вдалося побувати також в Австрії, Словаччині, Польщі, а може, і в Італії, Чехії та Німеччині.

У жовтні 1750 року, сповнений нових вражень, але без копійки за душею, Сковорода повертається до Києва, якийсь час мешкає у своїх приятелів та знайомих, аж поки наприкінці 1750-го або на початку 1751 року переяславський єпископ Никодим Срібницький не запросив його на посаду вчителя поетики до місцевого колегіуму.

У травні або на початку червня 1751 року звільнив його з роботи. Це була, як писав його біограф Михайло Ковалинський, «перша проба його духовної міці». У будь-якому разі, восени цього ж таки року Сковорода знов повертається до своєї alma mater і починає слухати курс богослів'я в уже згадуваного префекта академії Георгія Кониського. У серпні 1759 року на запрошення білгородського та обоянського архієрея Йоасафа Миткевича Сковорода прибув на Слобожанщину, обійнявши посаду викладача поетики в Харківському

колегіумі. Після закінчення 1759–1760 навчального року Сковорода не схотів прийняти чернечий постриг, покинув колегіум і близько двох років мешкав у селі Стариця, що за 39 верст від Білгорода. А десь навесні 1762 року йому випала нагода познайомитися зі студентом-богословом Михайлом Ковалинським, який відтоді став його найближчим учнем і приятелем. Заради цього юнака філософ знову

повертається до колегіуму: з вересня 1762 по червень 1764 року він читає тут курси синтаксими й грецької мови. Тим часом після смерті Йоасафа Миткевича білгородським та обоянським архієреєм став Порфирій Крайський. І сам він, і новий префект колегіуму Михайло Шванський, і новий ректор Йов Базилевич ставляться до Сковорода не надто прихильно. Тож після закінчення 1763–1764 навчального року він знову змушений був залишити заклад.

Востаннє Сковорода повернувся до колегіуму в 1768 році, коли тут було відкрито «додаткові класи», де готували інженерів, топографів, архітекторів тощо: Євдоким Щербінін своїм наказом призначив його на посаду викладача катехізиса. Однак новий білгородський та обоянський єпископ Самуїл Миславський, незадоволений тим, що катехізис читає світська людина, й критично поцінувавши підготовлений Сковородою курс «Вхідні двері до доброго християнського життя», навесні 1769 року звільнив його з роботи. Відтоді й аж до самої смерті Сковорода перебуватиме в мандрах...

Свою останню мандрівку, вже незадовго до смерті, філософ здійснив у село Хотетове, що за 25 верст на південь від Орла, – у маєток Михайла Ковалинського. Пробувши там три тижні, Сковорода попросив свого друга «відпустити його в

любу Україну, де він дотепер жив і хотів померти». Смерть спостигла його 9 листопада 1794 року в селі Пан-Іванівка (тепер – Сковородинівка Харківської області).

Центральне місце у філософії Сковорода посідає людина. Це означає, що питання теорії буття, пізнання чи естетики підпорядковані тут антропологічній проблематиці. А в самій сквородинській антропології головну роль відіграє поняття «внутрішньої людини», захованої в зовнішній так, як ідея в матерії.

Побіч ідеї двох природ, Сковорода часто говорив і про «три світи». Суть цієї думки, що йде ще від Філона та Климента

Олександрійського, полягає ось у чому: Бог об'явив себе в природі, людині та Святому Письмі, тобто природа, людське серце та Біблія є трьома «книгами-світами», читаючи які, людина гідна пізнати ество речей. Звідси випливає й славетне гасло Сковорода: «Пізнай себе!» Огортаючись «містичним ореолом», ця ідея, як казала колись Олександра Єфименко, набуває у творах філософа «сили чарівного ключа до всіх таємниць усього суцього». Сковородинське «Пізнай себе!» було спрямоване на досягнення людиною захованої в її плоті містичної галузки Софії-Премудрості Божої, тобто власної «сродності». На ідеї «сродності» засновується й уявлення Сковорода про «нерівну рівність»: узяті

разом, усі галузки Божого промыслу складають «плодоносний сад» суспільності, «так само, як окремі частини складають годинниковий механізм.

Твори Сковорода за життя були друковані сотнями, бо тодішня цензура знайшла їх «противними Святому Писанню і образливими для монашества». Вихований у душі філософічно-релігійного навчання, Сковорода повставав проти мертвої церковної схоластики та духового гноблення московського православ'я, спираючись у своїй філософії на Біблію. Царство наше всередині нас, – повчав Сковорода, – і «Щоб пізнати Бога, треба пізнати самого себе. Поки чоловік не знає Бога в самім собі, годі шукати Його в світі.» «Вірити в Бога не значить – вірити в Його існування, а значить – віддатися Йому та жити за Його законом.» «Святість життя полягає в робленні добра людям.»

Григорій Сковорода мав величезний вплив на своїх сучасників і на дальше українське громадянство, і то не тільки своєю етичною наукою, а головним чином своїм життям, в якому слово ніколи не розходилося з ділом: його вчення було в повній згоді з його життям.

Пам'ятник Г. Сковороді в Харкові (фото Ю. Щербініна). Матеріал з Вікіпедії.

Андрій ТУЖИКОВ

«Вавилонське кохання» Анатоля ВІЄРЕ, або:

КОХАННЯ ПІД ЧАС ЧУМИ

Так склалося, що новий роман письменника та перекладача Анатоля Вієре (та що там роман! роман-кросворд!) я читав паралельно з лекціями Фейнмана по квантовій механіці. І одразу ж між цими двома книгами виник невеликий, напівмістичний, місток, який полягав у постулаті головного героя «Жінка - це квантова механіка: вмієш нею користуватись, але не розумієш її самої» (ст. 35). Проте одної квантової механіки, яка є головним болем усіх вчених мужів людства, Анатолю Вієре виявилось замало і у свій сьомий роман він вмістив такі галузі сучасної науки та техніки, які зараз тільки у зародку, або й зовсім поки не існують.

Роман розпочинається не з прологу, а з кросворду, який читач має вирішити після прочитання кожного розділу (яких, до речі, чотири). Такий дивний симбіоз зустрічається, напевне, вперше у світовій літературі. Отож, читаючи, потрібно бути уважним, бо кожне речення може містити частинку до розгадки всього кросворду. Таким чином автор ніби веде діалог з своїм читачем, тренуючи його увагу та пам'ять.

Головним стрижнем роману, як на мене, стало протистояння двох реальностей, які абсолютно рівноправні між собою, і яка з них є більш дійсною, а яка ні - вирішувати автору хіба що на смак, бо тут порушується основне філософське питання - первинність духу над матерією чи матерією над духом. Ці дві реальності, два Всесвіти протистоять один одному у площині сприйняття роману читачем і ця боротьба стає зрозумілою на границі (тут доречно саме математичне поняття) третього і четвертого розділу. Окрім основного ходу подій автор розбавляє текст оповідками, спогадами та власними теоріями, ділиться з своїми читачами світоглядом через вуста та думки персонажів.

Сюжет обертається у постапокаліптичних декораціях, що дещо нагадують кінофільм «Матриця» братів Вачовські. Через дві тисячі років людство буде змушене опинитись під землею, оскільки біосфера стане непридатною для них. Проте, на відміну від творіння Вачовські, роботи не вели війну з людьми. Все цілком мирно - люди під землею, роботи нагорі. Проте люди хворі «...почали вмирати від гіпералергії на все органічне» (ст. 16). Навіть висувається версія, що це все витівки роботів. Але все ж потрібно досліджувати те, що відбувається нагорі, збирати інформацію про поверхню, яку машини передати не можуть, і тому роботи розморожують для цієї місії когось, хто опинився в криогенній камері ще задовго до виникнення гіпералергії. Ним виявляється головний герой. Імена головних героїв символічні. Одне з двох імен коханої головного героя - Ольга (таке ж, як і в присвяті, тому можна зробити висновок, що роман частково автобіографічний), а інше ім'я - Ема перегукується з емоційною атмосферою усього роману. Ім'я ж головного героя віддалено перегукується з іменем автора роману. Надалі герой зникає до нової обстановки, знайомиться з побутом його далеких нащадків. Слід зауважити, що менталітет людства не сильно змінився за дві тисячі років. Все той же декаданс в моралі. Частково підземне місто можна назвати поєднання Содому і Гоморри. Постлюди, не бентежачись, вступають у статеві зносини з роботами та кіборгами, їх хвора сексуальна фантазія мотивує їх до скоєння жахливих злочинів. Людство хворе ще й морально, тому, можливо, біосфера «боїться» тримати їх на поверхні.

Роботи, що стали домінуючими на планеті теж не високої думки про людей, та й загалом про біологічне начало буття: «... органічні та гнилі вони, як і весь цей світ» (ст. 13). Автор мовчки, вуалюючи науковою фантастикою, кричить про те, щоб людство

оговталося. Бо насправді воно вже таке. Єдине, що нас відрізняє - це 38-градусна температура тіла нащадків, нові форми сексуальних збочень та носіння спеціальних костюмів, за яким вони ховають своє кволе тіло та дух.

Серед цієї всієї гіпералергії головний герой зустрічає кохання, що так схоже на те, що було колись у далекому та недосяжному минулому. Дівчина Ема, яка потім виявляється і є тією самою Олею з 2000-них. Цей збіг обставин, вірогідність якого прямує до нуля і є одним з основних моментів роману, де отримують естетичну насолоду любителі детективів. Проте в цій історії кохання, мова не лише про стосунки між статями, але й між націями. Саме тому роман отримав назву «Вавилонське кохання». Головний герой - румун, а дівчина - українка. Їх етнічна різниця ставить стосунки молодих людей під загрозу і тут дещо біографічні моменти виринають у романі. Проте кохання космополітичне, його нація - Людство - так стверджує і сам автор і його персонажі. Після довгої розлуки кохані знов разом і на перший план виходить кохання, а кіборги, постапокаліптичне майбуття та інша наука відходить на другорядний план. Кохання під час чуми робить навколишнє неважливим, тусклим на фоні яскравості любові Адріана та Олі-Еми.

У романі порушується і важке філософсько-релігійне питання, яке, як вже зазначено вище, виникає між розділами. Кохані дрейфують між різними лініями реальності, розмовляючи з Богом, якого автор сміливо зобразив юнаком. Ця містика, чи фізика мультивсесвіту, розвіюється наркотичним оп'янінням героїв. Вони опинилися в Сирійській пустелі та весь час були в полоні. Але ж вони бачили однаковий для них сон - майбутнє. Де ж істина, що є реальністю, а що ілюзією, - скаже лише читач. До речі полуниця на обкладинці неспроста. В романі вона також є.

«Свято в моєму селі»

30 вересня - 1 жовтня відбудеться IV випуск Фестивалю «Свято в моєму селі», організоване Примарією і Культурною Асоціацією Козачок села Балківці з нагоди храму церкви «Покрова Пресвятої Богородиці». На святі були запрошені знамениті буковинські ансамблі та колективи «Стежарел» - Кажвана, «Віковянка» - Вікову де Сус, «Бістріца ауріе» - Чоканешті, «Четіна» - Вама, «Бужорул де мунте» - Карлібаба, «Цанцароюл» - Ясловец, «Плаюріле Содонецулуй» - Тодірешті, «Коломейка» - Серет, «Голоси Негостини» - Негостина та газди «Козачок» - Балківці.

Першого жовтня відбудеться свята літургія у церкві «Покрова Пресвятої Богородиці», де парох є священник Михайло Маліч, який править літургію уже 11 років в комуні Балківці.

Роман ПЕТРАШУК

Primăria comunei Bălcești
Asociația Culturală Kozaciok

Vă invită la festivalul
СВЯТО У МОЄМУ СЕЛІ
SĂRBĂTOARE ÎN SATUL MEU
ediția a IV-a, Bălcești - 30 sept. - 1 oct. 2012

PARTICIPĂ:

1. ANSAMBLUL "FLORIILE BUCOVINEI" - RĂDAUȚI
2. ANSAMBLUL "STEJĂRELUL" - CAJVANA
3. ANSAMBLUL "KOLOMEIKA" - SIRET
4. ANSAMBLUL "VICOVEANCA" - VICOV
5. ANSAMBLUL "BISTRITA AURIE" - CIOCĂNEȘTI
6. ANSAMBLUL "NADIIA ZAMKU" - SIRET
7. ANSAMBLUL "CETINA" - VAMA
8. ANSAMBLUL "NEGOSTINEANCA" - NEGOSTINA
9. ANSAMBLUL "BUJORUL DE MUNTE" - CĂRLIBABA
10. ANSAMBLUL "TÂNTĂROIUL" - IASLOVĂȚI
11. ANSAMBLUL "PLAIURILE SOLONETULUI"
12. ANSAMBLUL "VOCILE NEGOSTINEI" - NEGOSTINA
13. ANSAMBLUL "KOZACIOK" - BĂLCĂUȚI
14. TRUPA DE DANS A LICEULUI CU PROGRAM SPORTIV - SUCEAVA

FORMAȚIILE "LUXOR" DIN SUCEAVA ȘI "VOIEVOZII" DIN SUCEVIȚA

INTERPREȚI DE MUZICĂ POPULARĂ:
MARIA ȘTRBU, ALEXANDRU NUȚESCU, LAURA ERHAN
NICOLETA AFRĂȘINEI ȘI RADU ANDONIE
INVITAT SPECIAL: CĂLIN BRĂȚEANU

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ МЕХАНІЧНОЇ МУЗИКИ В ЯСАХ

Шарм музики шарманщиків зупинився на три дні в Ясах - в рамках Міжнародного Фестивалю механічної музики.

Музей науки і техніки "Штефан Прокопіу" в складі Національного музейного комплексу «Молдова» м. Яси, в партнерстві з Департаментом у справах культури і національної спадщини Яського повіту, Миським парком Палас, Асоціацією культури ДІГ, Технічним університетом "Г. Асакі", Румунською асоціацією молодих художників м. Яси, Німецьким культурним центром, Французьким інститутом м. Яси і Національним коледжем мистецтв «Октав Банчіла» м. Яси, Музеєм Об'єднання м. Яси, організував, в період з 7 по 9 вересня 2012р., Фестиваль механічної музики - восьми випуск.

Ідея механічного музичного фестивалю розпочалася з того, що в багатьох країнах, які мають колекції механічних музичних інструментів, цей тип подій став традицією. У Франції, більше 20 фестивалів об'єднає любителів і професіоналів, які виступають для широкої публіки. Загалом багато з подібних фестивалів схожі в плані організації: виконавці пісень на органі з різних куточків світу, одягнені в костюмах періоду "La Belle Epoque", які нагадують своїх попередників дев'ятнадцятого століття, оживляють вулиці. Організуються виставки автоматичних музичних інструментів, концерти, екскурсії для документації і т.д. Основна мета – це розважатися спільно колекціонерам і любителям механічної музики, обмінюватися досвідом та новинами у цій галузі і, звичайно, неминуча торгівля.

Створюючи цей проект, Музей науки і техніки м. Яси приєднується до багатьох організаторів таких фестивалів всього світу. Взагалі Механічний музичний фестиваль, який відбувся в м. Ясах, додержує традиції жанру, зберігаючи при цьому специфічність нашої держави. Організатори встановили як цілі музейне використання спадщини в області механічної музики та розвиток культурного туризму. Проект призначений для всіх категорій глядачів за рахунок повного культурного охоплення (культура, освіта, розвага, і т.д.). Таким чином, Фестиваль механічної музики дає можливість відкрити для молоді механічну музику, історію і різноманітність музичних автоматів. Старшим людям пропонується провести приємні моменти в компанії музики грамофона або музичних скриньок.

Міжнародний фестиваль механічної музики був розпочатий в 1999 році пані Ленуцою Кіріца, музеографом, консерватором, експертом, керівником Музею науки і техніки "Штефан Прокопіу". У неї була ідея просувати таким чином цінну колекцію механічних музичних інструментів, унікальних в Румунії, в складі музейного комплексу «Молдова» Палацу культури.

Фестиваль уже має традиційні координати. З 2000 року захід став міжнародним і з тих пір приваблива сила фестивалю це "Вуличні музиканти", колекціонери з Європи, і не тільки, які поділяють з глядачами їхні захоплення щодо музичних «шкатулок»,

механічних піаніно, орхестронів і шарманок. Серед гостей фестивалю - представники престижних музеїв. Яси стали таким чином місцем зустрічі для професіоналів у цій галузі. У цьому році у фестивалі взяли участь представники з Франції, Німеччини, Австрії, Чехії, Словенії, Болгарії, Угорщини, Молдови та Чилі. Офіційне відкриття фестивалю відбулося в Музеї Об'єднання. За розробку проекту "Фестиваль механічної музики" Ленуца Кіріца, представник Національного музейного комплексу "Молдова", була нагороджена Почесною грамотою Міністерства культури та культів за 2005 р. А також команда, координувана пані Кіріца, отримала "Le Prix Special Du Merite" від організаторів подібного фестивалю в місті Ле Же (Франція) за виставку «La Musique Mecanique en Roumanie».

Протягом трьох днів фестивалю, шарманщики зі всіх кінців світу представили свої музичні інструменти, які колись робили фурор по всьому світу. У Румунії традиції механічної музики були забуті. Останні шарманщики в нашій країні зникли в '70-х роках. Але цим фестивалем організатори намагаються відродити традиції, що виникли на берегах Рейна. "Міжнародний фестиваль механічної музики" є унікальним в нашій країні цього роду фестивалів. Ми задумали надати великого значення нашій спадщині автоматичних музичних інструментів завдяки цьому фестивалю, який фактично є вуличним фестивалем музики та шарманщиків. Намагалися запросити на наш фестиваль шарманщиків з тих країн, де ще жива традиція "вуличних співаків", – сказала у своєму вступному слові музеограф Ленуца Кіріца, засновник Фестивалю механічної музики.

Інструменти, представлені у фестивалі, столітньої давності, але тут можна було знайти і нові шарманки, які були привезені в Яси особисто представниками найбільшого виробника шарманок з Німеччини. Вони записали на своїх вуличних органах і деякі румунські пісні, які були запропоновані для прослуховування жителями м. Яси протягом трьох днів. Проект фінансується Адміністрацією Національного культурного фонду у партнерстві з установами культури з Чилі, Чехії, Франції, Німеччини, Словенії, Угорщини та Румунії. Виставку інструментів можна було відвідати в Музеї Об'єднання, а виступи учасників зі всього світу можна було теж послухати в міському парку Палас.

Крім виступів, жителі м. Яси мали можливість відвідати виставки "Механічна музика", «Інструменти механічної музики колекції Дмитра Грумазеску», ярмарок стародавніх виробів, виставку «Ювелірні вироби й текстильні аксесуари», організовану студентами третього курсу Текстильно-шкіряного та промислового менеджменту, виставку «Менестрелі часу», організовану Румунською Асоцією молодих художників (PAMX) з Яс.

В суботу і в неділю в міському парку Палас були проведені виступи ансамблів "Organillo Lizana" з Чилі, експериментальний ансамбль танцю «Коконіце» і брас-квінтет "Адамос Брасс", вулична анімація і флеш-моб - групи "The Sky" та Tierra Trix Pan з інструментальною музикою. В останній день фестивалю виступив і наш український ансамбль танцю "Веселка" Яської філії СУР, який представив на високому рівні два українські танці, десяткам глядачів, які винагородили наших молодих танцюристів оплесками та подякою. Таким чином, в нинішній фінансовій обстановці, зусиллями комітету Філії і ентузіазмом дітей нашого гуртка танцюристів, ми змогли представити с честю Союз українців Румунії і в цій події. На жаль, в зв'язку з ситуацією, в якій СУР та, відповідно, і Яська філія знаходяться (фінансове блокування) ми не змогли відповісти позитивно ще на одне запрошення від студентської Яської організації взяти участь у Фестивалі IASHINGTON 2012, який також став традиційним для м. Яс та для нашої участі...

Якщо не буде вирішена проблема розблокування рахунку в найближчому майбутньому, гуртки нашої філії не будуть мати можливість брати участь в заходах, які були занесені в щорічний план подій і схвалені Радою СУР, не кажучи про те, що буде заблокована вся діяльність нашої філії в результаті відключення комунальних послуг.

Комітет Яської філії СУР висловлює заклопотаність в зв'язку з існуванням філії, можливістю втрати престижу, якого ми досягли на рівні повіту і за його межами, і просить всіх тих, хто в змозі підтримати зусилля Союзу українців Румунії щодо врегулювання ситуації якомога швидше.

Голова Яської філії СУР
Віктор ГРИГОРЧУК

Перед від'їздом ми сфотографувались...

Завжди я і моя дружина Одарка нетерпеливо очікуємо одержати наші українські газети і журнали, видані СУР, і з приємністю читаємо вісті про українців Румунії, з України та з інших держав і континентів, де вони знаходяться, адже «українського цвіту – по всьому світу».

Ці видання є нашим «душевеним кормом», і тому тішимося, коли їх отримуємо. Так само нетерпеливо очікували і липневий випуск. Але, коли їх отримали з досить великим спізненням, наша утіха розвіялась, бо, на жаль, цим разом те, що прочитали, засмутило нас, коли довідались, що у червні, на 75-ому році життя померла пані Марія Лібер (з дому Бодня).

Прочитана вістка була болючою головно для мене, тому що ми були шкільними товаришами, однокласниками семирічної української школи у місті Сігеті. Хоч це було давно, у п'ятидесятих роках минулого століття, мені все дуже добре запам'яталось, я дуже добре пам'ятаю цю нашу колегу, яку ми звали Марійкою, а іноді і Марусею. Вже в тих роках у Сігеті класи були мішані, хлопці і дівчата вчилися разом. Так само було і в нашій класі, де число дівчат майже дорівнювало числу хлопців. Взагалі, хлопці і дівчата годилися добре, але між ними існувало змагання щодо одержання ліпших оцінок, а в цьому, треба признати, вигравали дівчата...

Наша колега Марійка, хоч була веселою вдачею і любила жартувати, все ж таки у той сам час була серйозною, розумною і бистроумною. Училася добре, мала завжди великі оцінки і була однією із відмінних учнів нашого класу. Була доброю колегою, радо допомагала колегам, ділилася своїми знаннями із ними. Тому всі поважали її, включно хлопці.

Але настав був час, коли треба було розійтися: я закінчив Український лицей (Середня школа н-р 4, як називалася тоді), а вона Українську педагогічну школу. Після цього кожен із нас пішов далі своєю вибраною життєвою дорогою.

А роки минали... Довгий час я нічого не знав про свою шкільну товаришку Марійку, але не тільки про неї, а і про більшість наших колег, котрі 1975-го року, коли ми, бувши випускники лицю і педагогічної школи, стрілися у Сігету-Мармацієй, щоб відсвяткувати сповнення 20 років від закінчення цих шкіл. Це була нагода і можливість розповісти про себе, про родину, про службові досягнення і т.д. Того року і я мав знову можливість стрінутись з багатьма колишніми шкільними товаришами, включно з Марійкою. Так як то буває у таких випадках, зустріч наших бувших колег була зворушливою. Вечором, під час забави при столі, маючи перед собою марамороську палинку, або пахуче, добре вино, які розв'язували язика, ми, колеги, а то і частина наших шановних професорів-викладачів, котрі ще жили тоді, сиділи до пізньої ночі (майже до ранку) і з ностальгією згадували давні шкільні часи, не забуваючи згадати і тих – колег і професорів, – яких вже тоді не

було між живими.

Після цього знову минуло багато років, аж до 2006 року, коли знову ми, бувши випускники лицю і педагогічної школи, стрінулися, щоб відсвяткувати у Сігеті сповнення 50 років від закінчення цих шкіл. На жаль, тоді вже нас було значно менше, бо за той час вже багато колег і майже всі професори були покинули цей світ. Але, хоч минуло вже 50 років від закінчення шкіл, ми всі вже пенсіонери, із сивим волоссям, більшість із нас будучи батьками, дідусями, відчували знову у душі відгук молодечих шкільних років... При цій зустрічі і моя дружина Одарка мала нагоду познайомитися із родиною Лібер, і наші відносини стали дружніми. Провели разом багато спільного часу, багато

розмовляли і ділилися враженнями про зустріч, про різні знайомства та про те, що доводиться так рідко стрічатися. Ми і сім'я Лібер жаліли, що мешкаємо так далеко одні від інших, – вони у Копашелі Карашсеверінського повіту, а ми у Гура-Гуморі Сучавського повіту. І хоч їхня місцевість знаходиться у південній частині держави, а наша у північній, ми тоді рішили, що треба старатись, все ж таки, знайти нагоду, щоб ще стрічатись.

І така нагода появилась у травні 2010 року, коли у місті Лугожє колишні шкільні товариші відсвяткували 50 років від закінчення Коледжу «Юлія Гаґдеу». Тому що і моя дружина Одарка також належала до цих випускників, то ми були запрошені, щоб взяти участь у цьому святкуванні. Скориставшись з того, що місто Лугожє не так далеко від села Копашиль, ми рішили відвідати і наших друзів – сім'ю Ліберів, чому вони дуже зраділи. До Копашилі повезли нас своєю машиною двоє Одарчиних лугозьких шкільних колег – Лучія та Дануц Флоріца-Серачін, обоє професори-пенсіонери, він в той же час будучи і звісним банатським письменником.

І таким чином ми всі стрінулися у звісній селі Копашиль, в селі, про якого наші читачі мали не раз нагоду прочитати на сторінках українських газет і журналів. Із самого початку село робить приємне враження, пізнати, що мешканці господарські люди. Це українське село гордиться і тим, що звідси походять

багато відомих нам важливих осіб.

Марійка та Іван Лібери нас зустріли дуже радісно, і при цій нагоді ми їх познайомили і з нашими друзями з Лугожє. Сім'я Лібер прийняла нас дуже гостинно, і приємна, дружня атмосфера панувала цілий час, скільки ми там були. Розмови було багато, – і було про що говорити, – почавши зі спогадами про давні, минулі шкільні роки і продовжуючи сучасними роками. Так ми дізнались і про те, що Марія Лібер була довший час і примарем села, а ми переконані, що багато з того позитивного, що бачили у цій селі, завдячується і їй.

Говорили і про наших дітей та внуків, про навчання дітей, про школи, культурну діяльність. При цій нагоді друзі з Лугожє ознайомились і з музичною діяльністю Івана Лібера, котрий подарував і нам, і їм по одній збірці народних українських пісень в Румунії «Ой, у полі три криниченьки», упорядкованою ним. У свою чергу, я подарував Марійці та Іванові автобіографічні спомини мого батька Дениса Онищука «На шляху життя». Це дало нам можливість згадати батька, його літературну діяльність, але і його сприяння разом і з іншими бувшими професорами українських шкіл із Сігету-Мармацієй щодо виховання випускників цих шкіл, до котрих належать і Марійка та Іван Лібери, які, в свою чергу, своєю діяльністю навчали дітей науки, української рідної мови, виховуючи їх в українському дусі. У зв'язку з цією справою треба підкреслити і те, що Іван Лібер – голова Карашсеверінської філії СУР.

У спогадах і у спільній розмові час минав скоро, і хоч наші гасди ще бажали, щоб ми ще посиділи з ними, це вже було неможливо, вечір наступав, і треба було думати і про від'їзд, повернення назад до Лугожє, а це в старішій віці складніше, очі і рефлексії вже не такі, як у молодості. Перед від'їздом ми сфотографувались, щоб мати пам'ятку з цієї зустрічі. Ніхто тоді не думав, що це вже остання наша спільна фотографія, що це остання наша зустріч.

Подякувавши подружжю Івана та Марійки за таку щирість гостинності ми розійшлися, домовившись, що ще потрібно нам зустрітись включно і в Гура Гуморулуй. Та немилосердна доля, передчасна смерть Марійки, перешкодила в цьому. І хоч вона переступила поріг вічності, її лагідний образ останеться назавжди у нашій пам'яті і всіх тих, котрі знали її. Прилучуємось і ми до всіх, котрі висловили свої співчуття панові Іванові, дітям і внукам та всім рідним родини Лібер, і кажемо – хай буде їй земля пухом!

На залученій фотографії Марія Лібер крайня з правого боку.

Ярема ОНИЩУК,
фото автора

Інформаційно-довідкові матеріали до Дня партизанської слави

День партизанської слави особливий як для добровільних захисників Батьківщини, які внесли вагомий вклад в Перемогу у Великій Вітчизняній війні, так і для всього українського народу.

Масовість участі українського народу у війні з фашистськими загарбниками та сила опору в роки Великої Вітчизняної війни в Україні були одними з основних факторів безумовної і остаточної перемоги над окупантами. Одним із потужних центрів всенародної боротьби в тилу ворога була окупована, але не скорена Україна.

На захопленій українській землі ворог встановив жорсткий окупаційний режим, який супроводжувався масовим терором, насильством і пограбуванням мирного населення. За роки окупації майже 4,5 млн. населення України стали жертвами розбою, більше 2 млн. гітлерівці відправили на каторжні роботи до Німеччини.

Боротьба на тимчасово окупованих територіях України набрала форми партизанської війни, стала однією з активних форм участі найширших народних мас у розгромі ворога.

Партизанські загони та підпільні організації з самого початку їх діяльності й до завершення підпільно-партизанської боротьби формувались суворо на добровільних засадах.

Внаслідок того, що число партизанських загонів і груп зросло настільки, що партизанський рух в окупованих районах переріс у всенародний, виникла потреба у створенні спеціального органу для здійснення єдиного оперативного керівництва ними і для подання їм необхідної допомоги. З цією метою у 1942 році для безпосереднього керівництва партизанськими формуваннями та їх взаємодії з

частинами Червоної Армії було створено Український штаб партизанського руху (УШПР). Начальником Українського штабу партизанського руху було затверджено заступника наркома внутрішніх справ Української РСР Тимофія Амвросійовича Строкача.

З перших днів окупації України ворог намагався придушити підпільно-партизанський рух. В умовах жорстокого окупаційного режиму на окупованій території України у 1941–1944 роках активно діяли 3992 підпільні партійні комітети, організації і групи, 558 підпільних комсомольських і молодіжних організацій і груп в яких брало участь понад 103 тисяч підпільників. Від рук фашистських катів загинуло біля 80 тисяч підпільників. Не повернулись до своїх родин, до мирної праці більше 100 тисяч партизанів.

Збройну боротьбу з ворогом і його посібниками вели 46 партизанських з'єднань і 1993 партизанські загони, бригади і розвідувально-диверсійні групи чисельністю понад 518 тисяч партизанів. Крім цього, в інших формах боротьби з ворогом брало участь майже мільйон 400 тисяч громадян України.

Немеркнучою славою покрили себе видатні організатори і керівники підпільно-партизанського руху в Україні: Д. Коротченко, начальник Українського штабу партизанського руху Т. Строкач, легендарні партизанські командири і комісари С. Ковпак, О. Федоров, О. Сабуров, М. Наумов, М. Попудренко, С. Руднев, П. Вершигора, І. Бовкун, та багато інших партизанських вождів.

Унаслідок виконання цих завдань партизанами України було знищено 465 тисяч ворожих солдатів і офіцерів, пущено під укіс 5019 військових ешелонів, підірвано

і знищено 1566 танків і бронемашин, 13535 автомобілів, 820 гармат і мінометів, збито і знищено на аеродромах 211 літаків, підірвано 607 залізничних та 1589 шосейних мостів, розгромлено 411 ворожих гарнізонів і поліцейських станів, 56 штабів військових частин, звільнено від фашистської окупації сотні міст і сіл України. Це була вагомая допомога Червоній армії, яка вела запеклі бої на фронтах Великої Вітчизняної війни.

Серед учасників підпільно-партизанської боротьби в Україні було: 59 % українців, 22,5 % – росіян, 6,6 % - білорусів, 9% - громадяни інших союзних республік СРСР і 3,2% – представники країн західної Європи та Америки.

У 1948 році у після розформування Українського штабу партизанського руху було утворено державний орган – Комісію у справах колишніх партизанів Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. при Президії Верховної Ради України. Ця Комісія активно діє вже понад 60 років.

За ініціативою Комісії у справах колишніх партизанів з метою закріплення навіки героїчного подвигу партизан і підпільників та відтворення історичної справедливості щодо ролі підпільно-партизанського руху в досягненні Перемоги у 2001 році в Україні було встановлено щорічне свято “День партизанської слави” Засновано, виготовлено і передано на вічне зберігання до Музею Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. Штандарт “Український партизанський фронт 1941–1944 рр.”. Гордістю колишніх партизан і підпільників став нагрудний пам’ятний знак “Партизан України”.

Державна служба з питань інвалідів та ветеранів України

До 125-річчя з дня народження

Ковпак Сидір Артемович

13 травня (26 травня за н.ст.) 1887 р. – 11 грудня 1967 р.

нами Червоного прапора, Богдана Хмельницького першого ступеня, багатьма медалями, а також іноземними орденами.

Сидір Артемович Ковпак народився 13 травня (26 травня за н. ст.) 1887 року в селі Котельна на Полтавщині, в бідній селянській родині. Закінчив церковно-приходську школу. З 10 років Сидір Ковпак наймитував у місцевого крамаря, старанно виконував роботу помічника, а згодом став досвідченим продавцем. Відбувши військову службу в Олександрівському полку у Саратові,

працював там же у річковому порту і трамвайному депо чорноробом.

На початку першої світової війни, в липні 1914 року, С.А. Ковпака мобілізували у царську армію. У 1916 році у складі 186-го Асландузського піхотного полку С.А. Ковпак брав участь у Брусилівському прориві. С.А. Ковпак прославився як відважний розвідник і був нагороджений Георгіївськими хрестами III і IV ст. і медалями «За хоробрість» («георгіївськими» медалями) III і IV ст.

(Продовження на 9 стор.)

Двічі Герой Радянського Союзу. Один з організаторів і керівників партизанського руху на Україні в роки Великої Вітчизняної Війни. Генерал-майор, легендарний командир з'єднання партизанських загонів Сумської області. Державний і партійний діяч. Нагороджений чотирма орденами Леніна, орде-

Ковпак Сидір Артемович

13 травня (26 травня за н.ст.) 1887 р. – 11 грудня 1967 р.

(Продовження. Поч. на 8 ст.)

Бувалий солдат фронтовик пройнявся революційними настроями. У 1917 році солдати обрали С.А. Ковпака в полковий комітет, за рішенням якого Асландузський полк не виконав наказу уряду Керенського про наступ, і командування фронту відвело полк у резерв. З часом солдати полку розійшлися по домівках.

У 1918 С.А. Ковпак повернувся на Полтавщину, в рідну Котельву, де очолив земельну комісію з розподілу поміщицьких земель серед селян-бідняків.

У період Громадянської війни С.А. Ковпак став на чолі Котелевського партизанського загону. Під його командуванням партизани разом з частинами Червоної Армії вели бойові дії проти австро-німецьких окупантів та денікінців. У травні 1919 року партизанський загін влився до діючої Червоної Армії. У складі 25-ї Чапаєвської дивізії С.А. Ковпак брав участь у розгромі білогвардійських військ під Гур'євом, а також у боях проти військ Врангеля під Перекопом і в Криму.

У 1921-1925 роках С.А. Ковпак працював помічником, а потім військовим комісаром у Токмаку, Генічеську, Кривому Розі, Павлограді. З 1926 року він на господарській і партійній роботі. На перших виборах до місцевих Рад, після прийняття Конституції СРСР 1936 року, С.А. Ковпак був обраний депутатом Путивльської міської Ради, а на його першій сесії – головою виконкому. На цій посаді С.А. Ковпака і застала Велика Вітчизняна війна.

У липні 1941 року в Путивлі для боротьби в тилу ворога було сформовано партизанський загін, командиром якого Путивльський райком партії затвердив С.А. Ковпака. Матеріально-технічна база загону

була закладена в Спадщанському лісі.

8 вересня 1941 року С.А. Ковпак відправив у ліс весь склад партизанського загону, а 10 вересня в Путивль увірвалися фашистські війська. Незабаром до загону приєдналися червоноармійці-оточенці, і його чисельність доросла до 42 бійців, 36 з них мали зброю. 27 вересня 1941 в Путивльський загін влилася група партійного активу з Конотопа. Перші бойові дії проти гітлерівських окупантів партизанський загін розпочав у районі села Сафоновка. В середині жовтня в Спадщанський ліс прибув партизанський загін під командуванням С.В. Руднева.

18 жовтня 1941 року був остаточно сформований Путивльський партизанський загін. Його командиром став Сидір Артемович Ковпак, комісаром – С.В. Руднев. В загоні налічувалося близько 70 бійців, стільки ж гвинтівок, переважно трофейних, ручний кулемет. 19 жовтня 1941 в Спадщанський ліс прорвалися фашистські танки. Зав'язався бій, в результаті якого партизани захопили три танки. Втративши велику кількість солдатів і бойової техніки, ворог змушений був відступити і повернутися до Путивля. Це стало переломним моментом в бойовій діяльності партизанського загону.

1 грудня 1941 близько трьох тисяч гітлерівців за підтримки артилерії і мінометів почали наступ на Спадщанський ліс, де базувалися партизани.

Ковпак уважно стежив за настроєм бійців, зважав на їхню думку. Маючи досвід старого солдата, Ковпак розумів, як багато значить успіх цього бою для підняття бойового духу бійців і згуртування загону. Нерівний бій тривав цілий день і закінчився перемогою партизанів. Натхненні прикладом командира і комісара, що билися разом з усіма, партизани ні на крок не

відступили від зайнятої ними позиції. Всі атаки ворога в цьому бою були відбиті. Противник втратив близько 200 солдатів і офіцерів, партизани здобули трофеї – 5 кулеметів і 20 гвинтівок.

Саме в цих перших боях допоміг бойовий досвід командира загону Ковпака, проявився його військовий талант, мужність і хоробрість, поєднані з глибоким розумінням партизанської тактики, з тверезим розрахунком і умінням орієнтуватися в найскладніших обставинах. Саме тоді було закладено фундамент майбутніх бойових успіхів, в перших тяжких боях жменькою хоробрих патріотів, які безстрашно билися з набагато переважаючими силами ворога, озброєного танками, артилерією і літаками.

Оскільки залишатися далі в Спадщанському лісі було небезпечно, С.А.Ковпак і С.В. Руднев змінили тактику: загін став рухомим і завдавав ворогові нищівні удари під час рейдів. У цих рейдах випробовувалися нова тактика і стратегія, що стали великим внеском у розвиток партизанської боротьби. Під час рейду Ковпак був особливо вимогливим і прискіпливим, твердо знаючи з власного досвіду, що успіх бою іноді залежить від найменших, вчасно не помічених, «дрібниць». Ось як він сам описував у книзі «Від Путивля до Карпат» вироблену під час рейдів партизанську тактику: «За час маневрених дій у нас поступово виробилися залізні закони партизанського маршу: вирушати в похід з настанням темноти, а вдень відпочивати в лісах чи в глухих селах; знати все, що робиться далеко попереду і по боках; не йти довго в одному напрямку, надавати перевагу обхідним шляхам перед прямими, не боячись пройти зайве; натрапляючи на великі гарнізони, застави, засідки, знищувати їх до останку; ні під яким приводом не порушувати стрій, нікому не виходити з колони; завжди бути готовим через 2 хвилини після появи ворога зайняти кругову оборону і відкрити вогонь: одні гармати виїжджають на позиції, а інші тим часом б'ють просто з дороги; головні сили

(Далі буде)

Сміх допомагає при діабеті, серцевих хворобах і пухлинах

Сміх приносить стільки ж користі для здоров'я, як пробіжка парком. Він позбавляє стресу, покращує роботу імунної системи та апетит, допомагає при діабеті та серцевих хворобах, вважають науковці.

Під час дослідження, результати якого було представлено на Експериментальній біологічній конференції, добровольцям пропонували протягом 20 хвилин дивитися комедії.

По закінченні перегляду у піддослідних спостерігалось зниження рівня гормонів стресу, кров'яного тиску та холестерину, пише "The Telegraph".

Це означає, що "сміхотерапія" могла б стати засобом лікування серцевих хвороб

та діабету. Спостереження має велике значення для літніх людей, яким може бути важко виконувати фізичні вправи.

Крім того, сміх - це чудовий засіб зняти стрес після напруженого робочого дня. У цьому переконаний і доктор Лі Берк з Університету Лома Лінда, Каліфорнія, який присвятив два десятиріччя вивченню впливу сміху на організм людини.

Він запевняє, що підйом, який ви одержуєте від простого хихотіння, можна порівняти з викидом ендорфінів під час фізичних вправ.

Ще в середині 1990-х Берк виявив, що сміх сприяє утворенню так званих "природних убивць" - лімфоцитів, що виробляються організмом для боротьби з пухлинами.

У 1997 доктор Берк проводив експерименти з пацієнтами, що страждали на діабет та серцеві хвороби. Одна група протягом року дивилася комедії, інша - ні.

Різниця виявилась приголомшливою. Наприкінці року група глядачів комедій вже потребувала значно менших доз ліків для зниження тиску. Кількість серцевих нападів виявилась нижчою на 8%, аніж в другій контрольній групі.

Рівень речовин, пов'язаних з артеріосклерозом та іншими серцевими проблемами, також знизився, тоді як кількість "хорошого" холестерину - який, як гадають, захищає від хвороб серця - зріс.

Також Берк дійшов висновку, що навіть саме очікування добрячого реготу корисне для здоров'я. Так, лише готуючись до перегляду комедії, людина вже одержує добрячу порцію ендорфінів.

В ПОШУКАХ ІДЕНТИЧНОСТІ

(Закінчення. Поч. в 13-14/2012 номері)

А якби місцева організація була заінтересована, то на місцевому рівні постаралася б задіяти для цього чесних українців. Може потрібно було нашому депутатові вислати в містя місцевої влади, де проживають українці, застереження, щоб у наших селах проводили перепис ексклюзивно українці. Ще раз підкреслюю: якомога скоріше зробити перепис населення, там, де слабкі результати.

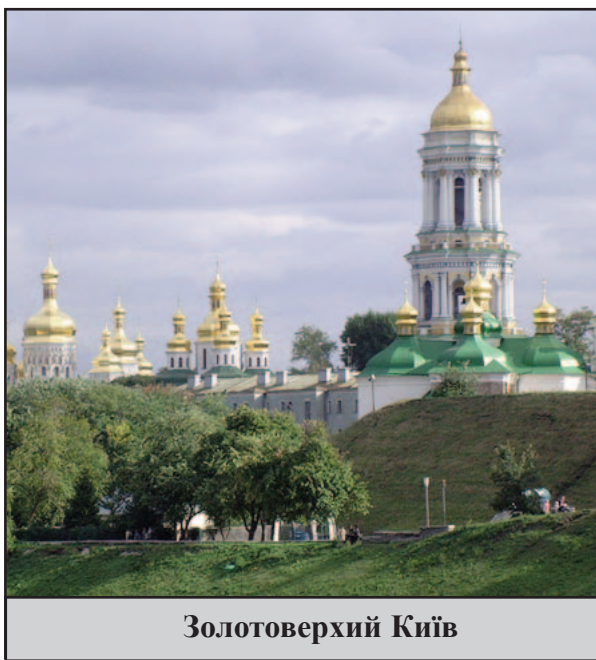
Інша можливість підтримати національну свідомість це засоби масової інформації: преса, радіо і телебачення. Це ж надзвичайно велика пропагандистська сила. Цими засобами румунські засоби інформації добряче працюють. Ще трошки і нас уже не буде. В кожній українській родині телебачення працює, начебто, проти нас. Минуло понад двадцять років, і ми не спромоглися мати на місцевих кабельних каналах жодного українського каналу. Для цього необхідно звернутись до Аудіо-візуального консилиуму, щоб дав згоду на ретрансляцію українського каналу і зобов'язав кабельні фірми це зробити. При цьому могло б допомогти і Генеральне консульство України в Сучаві.

Культурні заходи, які проводяться з нагоди різних свят на Буковині, це все добре. Але, на жаль, чомусь вони проводяться тільки в одних і тих же місцевостях, чи то в Негостині, чи в Сереті. Чому б не проводити культурні заходи і в інших селах, де ще ніколи за двадцять років не виступав жоден український колектив. А так товчуться по цих місцевостях уже двадцять років. Декому, може, навіть надоїло. Чому б не святкувати Шевченка, чи будь-яке свято на рівні села або школи? Щоб там діти виступили перед батьками декламуючи вірші, чи співаючи українські пісні. А на це свято можна запросити місцевих представників влади, провідних керівників організації СУР. І при цій нагоді вони могли б виступити перед людьми, розказати, якщо є, про діяльність організації. А це багато залежить від викладача української мови та керівників місцевої організації. Там, де є проблеми, потрібно організувати культурні заходи, і запросити гостей з України.

А тепер про нашу пресу. Вона повинна формувати національну свідомість наших українців. Для цього треба, щоб зміст наших газет та журналів був цікавим, щоб читачі мали змогу дещо дізнатись про Україну, про її історію, культуру тощо. Хвалебні статті на адресу деяких наших керівників, не робить журнал цікавим. Я одержую із Парижу «Українське слово» і, чесно кажучи, там знаходжу багато цікавого про Україну. Деякі матеріали навіть не знайдеш в повсякденній пресі: інтерв'ю з різними особистостями, вченими, письменниками. Чому ми цього не робимо? Для цього не обов'язково їхати до Києва, бо це можна зробити сучасними електронними можливостями. Або чому ж не поїхати в якесь наше захланне українське сільце і поговорити з місцевими українцями, вислухати їхню думку, й уже після того написати правдиву статтю, навіть критичну. Чи не пора б залучати випускників наших вузів, щоб працювали журналістами?

(...). На тему випущеного потрібний окремий обґрунтований матеріал (В.С.)

Просто дивуюсь, як наші буковинські українці шкодять самі собі. Нам не потрібно плакати, нарікати на державні закони, чи на Бог-зна когось. Треба вміти користуватись тим, що є. Як кажуть румуни: Бог дає, але не запихає в трайстру. Є делікатне питання: до голови? Чому на Буковині місце субпрефекта зайняв представник влади, а українці були позбавлені цього? Стидно для нас, українців, що, не знайшлось жодного інтелектуала для цієї посади? Фальшиво, бо є не один. Я міг би назвати, якщо не двадцять, то десять точно. А ця посада, де стояв би наш представник, багато допомогла б нам. Була би можливість офіційно побувати в наших селах, поговорити з людьми, а вони відчули б, що

Золотоверхий Київ

існує така організація як СУР, що вона престижна, – тоді до неї ставились би з шануванням, щоб побачили, можливо деякі із них гордились би тим, що вони є українцями. На днях об'явили в місцевій пресі, що повітова рада з партією ромів підуть на вибори разом. Ми за ці двадцять років не спромоглися, із-за нашої нерішучості, нерозторопності, через непримиримість, чудовищну ворожнечу наших лідерів, чи, може, це характерна риса всіх українців, маючи на увазі події, які відбуваються в Україні, мати хоч би раз представника в повітській раді. А підтримуючи якусь партію – могли би. Бо, якби ми були б всі разом, то мали б кількох, були б потужною силою, з якою рахувалась би і влада, і не тільки на місці. Але цього, на жаль, не вийшло. Без коментарю!

До того, ще деякі примарі, які колись балотувалися від СУР, перейшли до партій. Це відбулося в Ізворах та Ульмі. Чому? Не трудно догадатись. Якщо в кожній місцевості СУР мав би потужні організації, на чолі яких стояла би місцева еліта, то не розпорошували б наші сили для чужих, по різних та чужих для нас партій. Знаю від колишнього депутата, що ми спромоглися б мати не одного, а кількох депутатів, якщо всі наші українці з'єднались би навкруг СУР і голосували за його представників.

Дивуюсь таким недалеко оглядним нашим кореспондентам, які ейфорічно плескали в долоні на кожній сторінці наших газет, хвалили результати останніх виборів. Це все фальш! Хто є хоч трохи обізнаний з виборчим механізмом, то зрозуміє, чому це не так. За виборчим законом, до перших результатів додаються ті голоси, які не дібрали кандидати в депутати; тоді ці

голоси розподіляють і додають за процентами, які одержали під час виборів (prin redistribuire). Щоб правильно оцінити інформацію про результати виборів, потрібно аналізувати стан і до їхнього розподілу. Так що результати під час виборів на Буковині досить складні. Хто хоче знати правду, то глибоко розчарується. Надіятись тільки на розподіл – це небезпечно. Якщо появиться виборчий закон, який обмежить кількість голосів певного до ліміту, або встановиться набирання голосів тільки за результатами перепису населення?! Тоді що станеться?

Не хочу залишити поза увагою і той факт, що в результаті перепису населення, де низький процент українства, влада може сказати: «Навіщо вам вивчати рідну мову, якщо у вашому селі немає українців!». І матимуть рацію!

Кілька років тому, тут, на Буковині, існувала тільки одна організація. А тепер ось скільки їх: СУР, ДСУР, НФУР (Національний Форум Українців Румунії), може, ще є десь, бо тут царює велике незадоволення українського населення. Є села, куди ще не ступила нога СУР, або організації більш фіктивні: Ботошениця, Шербівці, Калинешти – Купаренко, Сімініча, Іпотешти, Мілішівці, Молдовиця, Арджел, Кирлибаба, Бряза, Бенія, Кліт, Молдова Суліца, а також в містах, як Кимпулунг, Ватра Дорней, Фалтічень тощо.

До того, ми вмємо шкодити самі собі. Під час місцевих виборів, в Сучавському повіті мадяри були представлені в повітській раді із-за нашої нерозторопності, бо наші українці, мабуть, спутали (UDUR – UDMR) і голосували за останніх. Ось так!

Буковина потребує нового енергійного лідера, щоб пробудив наших українців із сплячки. Тут необхідно молодого розумного, чесного лідера, якого б повністю підтримала вся українська громада, і щоб він займався українськими справами, а не сидів цілий тиждень в префектурі, чи в іншому місці, а у вихідні вдома. Тут, на Буковині, люди чекають змін на краще і надіються, що це якнайскорше збудеться. І не думайте, що їх немає. Я можу підказати, що таким міг би бути Болеслав Петрашук. Це освічена людина, інженер, молодий, прекрасно володіє українською, є одним із радників української церкви в Сучаві, до того ж проживає в Сучаві.

Ходить чутка, що примарі українських сіл Буковини хочуть об'єднатись і створити Асоціацію Примарів Буковини, а далі з Мараморощиною, – а потім на рівні країни. Не знаю, в якій мірі достовірна ця чутка, але, на мою думку, – слушна. Насправді, вони можуть багато дечого зробити, бо їхніми плечима стоятимуть стіною громади українських сіл, до того ж зможуть впливати на політику існуючих партій в регіоні, а також висувати своїх кандидатів, в тім числі і депутата. Якщо це реалізується, то під своє крило ця тимчасом ще не існуюча організація збере всіх українців. І це буде велика сила. Не забувати, що нерозторопність, інертність, байдужість – це наша найбільша біда. Є над чим подумати!! А думати треба, щоб потім голова не боліла!

В. ДОЛСЬКИЙ

* Нічого страшного, але ж, хто відповість на такі (принаймні, «дошкульні») зауваження та запити автора?

«В. С.»

У Верхній Рівні (Мараморощина)

ДРУГИЙ МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ЦЕРКОВНОЇ ПІСНІ І МОЛИТВИ

В селі Верхня Рівна Марамороського повіту нещодавно відбувся Другий міжнародний фестиваль церковної пісні і молитви. На цьому фестивалі брали участь слідуючі церковні хори: – Церковний хор Львівського крайового ставропігійного братства Св. от. Андрея Первозванного (Україна), Церковний хор Громадської організації «Надія» з міста Солотвино (Україна). Від участі Українського православного вікаріату Румунії взяли участь церковні хори села Поляни І, Кривий, Бистрий, міста Сігет, а також, на закінченні цього фестивалю, Асоціація церковного хору «Хвалім Господа» села Верхня Рівна.

З-між офіційних запрошених осіб слід згадати пана Мирослава Петрецького – голову Марамороської філії СУР, котрий забезпечив харчування приблизно двісті особам хористів, а також подарував біля п'ятдесяти книжок українських письменників і поетів Румунії – як подарунки учасникам фестивалю. Не можемо не подякувати панові проф. Елеку Опрішану, який, як голова місцевої організації СУР, взяв участь на цьому міжнародному фестивалі.

На чолі з пані Лореданою Лушкан, директором Восьмирічної школи нашого села, взяли участь педкадри школи.

Між іншим, пані директор у своєму слові підкреслила головну роль школи у збереженні тісного зв'язку з церквою: «Завдяки тому, що в нас існує завжди мир, благодать і порозуміння між церквою і школою, наше молоде покоління, як члени Асоціації

церковного хору «Хвалім Господа», досягли гарних успіхів в культурно-релігійній діяльності не лише в нашій державі, а і за її межами».

християни з великим інтересом прослухали виступи церковних хорів і мали нагоду почути, як народ прославляє в своїх церковних молитвах Діву Марію.

Наше душевне задоволення полягає в тому, що, якщо й не всі, то хоч ми є ті, що маємо можливість прославляти Господа Бога, Ісуса Христа та Пресвяту Діву Марію, тим більше, що вона сама ж сказала через Св.Ап. та євангелиста Луки 1, 48: «Віднині будуть прославляти мене всі народи». Мета цього фестивалю полягає якраз в тому, щоб ми Діву Марію прославляли і величали завжди, а зокрема, в періоді двотижневого посту, присвяченого Успенії Пресвятої Богородиці. Наше задоволення було і в тому, що всім колективам хористів після їхніх виступів ми вручали їм Похвальні грамоти, через які бажали всім всього найкращого в житті.

З поміччю Божою думаємо, що всі наші заходи ввійшли в традицію нашого села, і думаю, що кожного року будемо старатися організувати такі фестивалі міжнародні, щоб всі разом мали можливість прославляти і величати мамку Божу, бо заслужила Вона цього від нас, допоки будемо жити на землі...

Голова Асоціації церковного хору «Хвалім Господа» села Верхня Рівна священник Юрій АЛБІЧУК

Оскільки цей фестиваль відбувся біля церкви, на цвинтарі, скоро після закінчення Божественної служби всі

Таня ДРОЗД

БЛАГОСЛОВЕННА КОЖНА ОСІНЬ

Хоч і децю й холодніша,
Осінь обгорнулася тепліше,
Як те літо, що минуло...
Як приємно! Які ж плоди
Урожаю (і пшениці) у stodolі,
На горищі й коло хати! –
Гарна осінь, що й казати.
В'яне листя й опадає...
То ж красивий килимок!

В позолоченому лісі
Шумить листя, мов струмок.
Вітер стиха колихає
Лисі, втомлені дерева,
Бо їх листячко веселе
На землі вже спочива...
Птахи, вічно подорожні,
Спішать, в вирій полетіли.
Й ті рум'яні всі прикраси
Лісу вже-вже пожовтіли.
З піль вертаються додому
Люди з повними возами,
З урожаєм – що захочеш! –
осінь з повними торбами.
Лиш поглянеш в виноградник, –

Ще знайшов би й десь-там гроно,
Що залишив Багатеико
Для бідненького й чужого.
Ідучи отак все далі,
Попадаєш й до базару:
Ой, благословенна осінь –
Тут усякого товару!
Бери всього і досхочу!
Повертайся ж ти додому
У достатку. І до столу
Сідай дякувати Богу,
Бо ж живий він же вовіки
В Небі, в Світлі обитає,
Й нас з любов'ю вже віками
Злих і добрих поживляє...

Відкриття нового навчального року в українському ліцеї імені Тараса Шевченка в Сігету-Мармацієй

Свято вересня стосується всіх, адже всі ми були школярами, писали диктанти і контрольні, зубрили дати і теореми, одержували свої “двійки” і “п’ятірки”. Та найбільше хвилюються у цей день ті, хто переступає шкільний поріг, а також - їхні батьки.

Отже, 17 вересня 2012 року у марамуреському місті Сігету-Мармацієй, в єдиному українському ліцеї в Румунії імені Тараса Шевченка, у фестивальному залі

відбулося урочисте відкриття нового навчального року. Учні були присутні на церемонії раннім ранком нового навчального року, щасливі, зустріччю з колегами і... навіть з учителями. Учні дев’ятого класу були більш збудженими, ніж їхні старші колеги, але всі вони поділилися своїми враженнями від літніх канікул.

На відкритті взяли участь голова Союзу українців Румунії (СУР), депутат в Румунському парламенті Степан Бучута, перший заступник голови Союзу українців Румунії (СУР) голова філії Марамуреш СУР, Мирослав Петрецький, радник Міністерства освіти, науки, молоді та спорту Елвіра Кодря, інспектор української мови Симона Малярчук, представники місцевої поліції, економічний радник СУР Микола-Мирослав Петрецький, директор ліцею Маріан Гербіль, викладачі ліцею і батьки дітей.

З натхненням і ентузіазмом учні послушали поради і рекомендації гостей, присутніх на відкритті, які разом із директором ліцею побажали учням витривалості й сил у здобуванні знань, добрих оцінок та багато-багато похвальних грамот!

**Микола-Мирослав
ПЕТРЕЦЬКИЙ,
Економічний радник СУР**

Про Йосипа Гладкого – останнього кошового отамана Задунайської Січі

(роки нар. і смерті – біля 1789-1866)

Останній кошовий отаман Задунайської Січі – наказний отаман Азовського козацького війська, генерал-майор. Народився в селі Мельниках Золотонського повіту Полтавської губернії в сім’ї сільського старости.

Сім’я Гладких була досить заможною. Після смерті батька Й. Гладкий отримав у спадок шмат землі, а згодом (1813 р.) одружився з козачкою Феодосією Мазур. У подружжя Гладких народилося четверо дітей – двоє синів і дві дочки. Утримувати сім’ю та сплачувати податки стало все важче. В 1820 році Йосип Гладкий залишив сім’ю на утриманні свого брата Максима і пішов на заробітки. Він чумакував, був боднарем. Та не мав схильності до цієї діяльності. Але мав ліниву вдачу і схильність до швидкої наживи. Через півтора року його сім’я отримує першу і останню впродовж 9 років грошову допомогу в сумі 40 крб. Від свого годувальника.

В Одесі Йосип Гладкий намагається одружитися на служниці свого роботодавця. Коли узнали, що він одружений і має чотирьох дітей, він покинув Одесу і з’являється спочатку в Керчі, а згодом втікає на Задунайську Січ.

За Дунаєм він приховував правду про свій сімейний стан і був прийнятий в січовики, в Платнірівський курінь. Тут він отримав прізвисько: Боднар.

За Дунаєм він брав участь у війні турків з греками. Під командою кошового Якова

Мазура ходив походами під Міссолунгу, брав участь в облозі та штурмі фортеці. Після цього походу був вибраний курінним отаманом. Риси характеру курінного Боднаря, як завзятість, винахідливість, розум, хитрість, провелися на Січі. Щоб покращити добробут свого куреня, Гладкий налагоджує зв’язки із задунайською раєю і намагається підтримати стосунки з тим, з яким вигідно співпрацювати. На Покрову 1827 року він з підтримкою райї стає кошовим отаманом Задунайської Січі. В той період Задунайська Січ переживала період кризи. Йосип Гладкий повинен був враховувати інтереси різних груп населення, вести гнучку політику і вирішувати, на чиєму боці воювати у війні, що мала розпочатися.

Гладкий почав таємно готуватися до переходу в межі Росії. Він заручився підтримкою ізмаїльського городонаначальника С.Тучкова. Загроза смертної кари як з боку січового товариства, так і з боку турецького уряду, не дозволила кошовому вести агітацію про повернення задунайського козацтва в Росію. Сподіваючись мати більше прихильників, Йосип Гладкий відводить 2000 козаків – противників ідеї повернення Коша до Росії – до Сілістри для участі в російсько-турецькій кампанії 1828-1829 рр. Він передав козаків візіру і повернувся на Січ, ніби з метою зібрати всіх козаків, а також підняти і перевести Кіш на час війни в Адріанополь.

Повернувшись на Задунайську Січ, Йосип Гладкий збирає козацьку раду, яка, за

відсутністю найбільш завзятих козаків, підтримує пропозицію кошового перейти до Росії. 9 травня 1828 р. частина задунайців та райї вийшла в море і направились до російського берега.

Першою битвою задунайських козаків в лавах російської армії був штурм турецької фортеці Ісакчі. За відвагу і хоробрість під час штурму Йосип Гладкий одержав золотий Георгієвський хрест. Тоді призначили Гладкого наказним отаманом окремого Задунайського війська. У 1829 р. грамотою від 4 серпня Й. Гладкий отримав дворянство. У 1830 р. Й. Гладкий був нагороджений діамантовим перснем, через рік – орденом Святої Анни, 20 липня 1840 р. отримав орден Святого Володимира, а 11 квітня отримав звання генерал-майора. Йосипа Гладкого нагороджували за переведення Задунайського Коша до Росії, наслідком чого стала ліквідація славної козацької вольниці за Дунаєм.

У 1851 р. наказний отаман Азовського козацького війська Йосип Гладкий вийшов у відставку. Він повністю присвятив себе сім’ї і власному господарству. Влітку 1866 року Йосип Гладкий помер від холери.

Бібліографія:

Бойко А. В., Маленко Л. М. Матеріали до історії Азовського козацького війська, Запоріжжя.

Маленко Л., Азовське козацьке військо (1828-1866), Запоріжжя.

120 років від народження видатного математика України

Михайла Пилиповича Кравчука (1892-1942)

Михайло Пилипович Кравчук народився 27 вересня 1892 року у сім'ї землеміра у селі Човниці на Волині. Закінчивши гімназію із золотою медаллю, М. Кравчук восени 1910 року був зарахований студентом фізико-математичного факультету університету св. Володимира. Після закінчення університету в 1914 році із дипломом першого ступеня М. Кравчук був залишений у ньому для підготовки до наукової та викладацької діяльності. За два наступні роки він написав кілька праць, готувався до складання магістерського екзамену. У зв'язку з евакуацією Київського університету до Саратова М.П.Кравчук працював у 1915-1916 рр. здебільшого при Московському університеті, де відвідував семінари професора Д.Єгорова. На початку 1917 р. М.П.Кравчук успішно склав магістерський екзамен, у вересні прочитав дві "випробних" лекції і був допущений як приват-доцент до викладання математики у Київському університеті.

Революційні події 1917 р. внесли суттєві зміни в його життя. Ще на перших курсах університету Кравчук добре усвідомив, що мова є основою науки. Він розумів, що для розбудови досліджень з математики на Україні потрібно було створити українську математичну термінологію, яка на той час була слабо розвинутою і стосувалася в основному арифметики й початків алгебри та геометрії. Працюючи в цьому напрямку, М. Кравчук підготував декілька підручників українською мовою з математики. У 1919 р. вийшов курс лекцій з геометрії, який він прочитав в Українському народному університеті, у співавторстві з І.П.Білим видав підручник "Математика для сільськогосподарських профшкіл". У той же час М.Кравчук викладає математичні предмети у новостворених 1 та 2 українських гімназіях, в Українському народному університеті.

Згодом М.Кравчук разом з дружиною вимушений був переїхати працювати в Саварську школу Богуславського району Київської області. Тут він мав можливість реально втілити свої педагогічні задумки. Крім безпосереднього навчання, він приділяв велику увагу виявленню та вихованню обдарованих учнів. Деякі з них потім стали відомими вченими та інженерами, зокрема Архип Люлька, згодом – академік, генеральний конструктор авіаційних двигунів.

Повернувшись до Києва, Михайло Пилипович стає членом фізико-математичного товариства при Київському університеті, починає співробітничати в Академії наук, видає підручники з математики для профшкіл і для вищої школи, свої наукові праці. У 1921 р. Кравчук – професор математики Київського політехнічного інституту, потім – Київського інституту народної освіти (КІНО), який було реорганізовано в університет. З 1923 р. викладає математику у

київських сільськогосподарському та зооветеринарному інститутах. Згодом його призначають деканом факультету профосвіти КІНО. Водночас – він член Інституту української наукової мови ВУАН, а з 1924 р. – член Української центральної ради Секції наукових робітників (СНР).

Лекції Кравчука, за свідченням слухачів, відзначались широтою охоплення матеріалу, глибиною змісту, ясним і чітким викладом. Досить складні розділи подавались у дохідливій, але не спрощеній формі. Логіка викладу, благозвучність мови захоплювали студентів, і не тільки математиків.

З 1923 р. М.Кравчук протягом 15 років працював у системі Академії наук УРСР: спочатку очолював комісію з математичної статистики, потім (у 1934-1938 рр.) завідував відділом математичної статистики в Інституті математики, обіймав деякий час посаду вченого секретаря Президії Академії.

Поряд з педагогічною та науково-організаційною роботою Кравчук продовжує інтенсивні заняття наукою. Уже на початку 20-х років він поринає в теорію квадратичних форм, теорію матриць та детермінантів. Лише за два роки 1923-1924 вийшли друком 15 робіт. З них насамперед відзначимо працю "Про квадратичні форми та лінійні перетворення", яка була представлена як докторська дисертація. Блискучий захист дисертації відбувся 14 грудня 1924 р. Це був початок періоду надзвичайно глибокої та плідної наукової роботи Кравчука, яка відзначалась оригінальністю ідей та глибиною аналізу. З часом поширювалось коло його наукових інтересів та зростала продуктивність праці, він друкував свої роботи французькою та німецькою мовами у наукових журналах Франції, Італії, Канади, Польщі, Аргентини, Швейцарії та ін.

У 1924 р. на VII Міжнародному конгресі

математиків у Торонто доповідь Кравчука з питань узагальненої інтерполяції виголосив проф. М.Крилов. У вересні 1928 Кравчук прийняв участь в роботі VIII Міжнародного конгресу математиків у м. Болонья (Італія). Він прочитав доповідь про наближене інтегрування диференціальних рівнянь. Окрім М.Кравчука, на цей конгрес були делеговані українські математики: акад. С.Бернштейн (Харків), акад. М.Крилов (Київ), акад. Ю.Пфейфер (Київ), проф. Д.Сінцов (Харків). На конгресі М.Кравчук познайомився особисто та встановив дружні стосунки з відомими вченими Ж.Адамаром, Р.Курантом, Т.Леві-Чівіта, який пізніше відвідав Київ. Після конгресу Кравчук побував у Парижі, де виступив з доповіддю про загальнення відомої теореми Штурма на засіданні Математичного товариства у Франції та відвідав Паризьку академію наук. Науковими працями молодого українського математика зацікавились колеги із Франції, Німеччини, Італії, Канади та інших країн. За час свого відрядження Кравчук написав декілька заміток, велику працю "Алгебраїчні студії над аналітичними функціями", оглядову статтю "Математична наука на Україні", "Нотатки з подорожі". Він брав також участь у роботі наступного математичного конгресу в Цюриху (1932 р.), де виступив із доповіддю по проблемі моментів.

У червні 1934 р. як керівник делегації від України М.Кравчук, прийняв участь у роботі другого Всесоюзного математичного з'їзду в Ленінграді. На пленарному засіданні конгресу він виступив з доповіддю про наукові здобутки з математики, в ВУАН та Київському університеті. Він також зробив два повідомлення: про одне узагальнення наближення функцій поліномами, та про структуру комутативних груп матриць.

Багато творчої енергії віддавав Михайло Пилипович організаційно-методичній роботі – складав нові програми з курсу математики для вищої й середньої шкіл, працював над подальшим удосконаленням української математичної термінології, видавав статті науково-популярного та бібліографічного характеру. Значну увагу він приділяв підготовці молодих наукових кадрів, організовував роботу наукових семінарів. Поряд із цим він був консультантом, керівником освітянських органів, депутатом Київської міської Ради.

17 квітня 1929 р. вийшла Постанова Раднаркому УРСР відносно нового поповнення ВУАН. Перша з рекомендацій, надрукована на сторінках "Пролетарської правди" від 24 квітня 1929 р., належала академіку Д.О. Граве, директору Інституту математики ВУАН. Він писав про доцільність вибору до Академії молодих учених, зокрема М.П. Кравчука 29 червня 1929 р. М.П.Кравчук здобув звання дійсного члена Всеукраїнської академії наук. Обрання до Академії вчений сприйняв як важливий стимул для активної наукової праці.

(Далі буде)

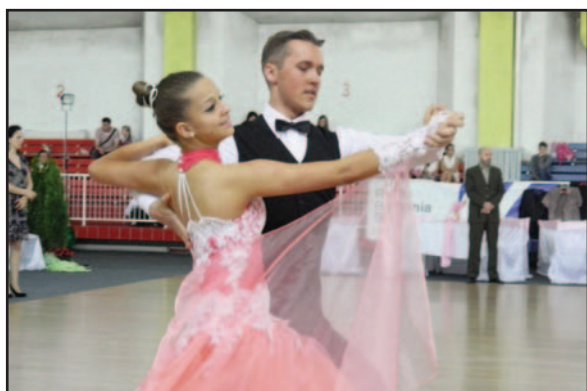
◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Вони – наша гордість!

ЮРАСИК ГРЕНЮК

Народився і живе у Лузі. Восьмирічку закінчив у рідному селі. Від I кл. і аж до 8-го у нього вісім грамот за перші місця.

Після закінчення восьмирічки поступив у румунський ліцей ім Драгоша Воде.

Дев'ятий клас закінчив успішно – III премія за навчання і поведінку, а в

X-ому класі – друга премія за навчання і поведінку, а також відзнак – з Олімпіади російської мови.

Ще будучи учнем V-го класу Лужанської школи став членом-танцюристом клубу «Mini-Maxi dance» м. Сігету.

Брав участь – двічі – в Національному фестивалі танцю у місті Сігеті.

– Кубок «Latino Angels» – місто Деж – III-місце;

– Кубок «Baroque» – м. Тімішоара – IV і VI місця;

– разом із формацією у м. Бухаресті – I місце;

– в конкурсі «Transilvania + International Dance» – в місті Бая Марє – II і III місця;

– тричі брав участь в Національному чемпіонаті – (Standart si latino): два рази в Сігеті і один раз в м. Бакеу;

– в Національному конкурсі – кубок «Floris» – в м. Бистриця – II місце;

– В тому самому конкурсі в м. Бая Спріє – VI місце.

Ще брав участь в різних конкурсах в таких містах: Тімішоара, Регін, Тургу-Муреш, а також у:

– Всесвітньому чемпіонаті для формацій латіно – Москва – 2010 р.;

– Європейському чемпіонаті для формацій – Standart – м. Мішколц – Угорщина – 2006 р.

Був у Міжнародному таборі в Угорщині – Чіперо.

У молодого і здібного танцюриста за ці роки понад 20 медалей, з яких шість золотих, а решта срібні і бронзові.

У школі любить такі предмети: румунську і англійську мови та історію.

Хобі, крім танцю: подорожувати, фотографувати.

Марія ЧУБІКА

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ЩО...

Виявляється, школа дуже стара. Їй уже понад 24 століття. Стародавні греки називали її «схоле». Якби нам вдалося там побувати, то перша школа видалася б досить дивною. Це було місце, де діти проводили свій вільний час. Щоправда, школу могли відвідувати не всі, а лише хлопчики з вільних родин. Дітей рабів та дівчаток до школи не приймали.

Школи були різні. Спочатку хлопчики ходили до школи, де їх учили читати, писати і рахувати. Потім вони переходили туди, де їх навчали співів,

музики і поезії. А завершувалося навчання в спеціальній школі, де готували майбутніх воїнів. Тут юнаки загартовувалися і вчилися володіти різними видами тогочасної зброї. Всі школи були приватними. Кожен власник встановлював свої правила.

Слово «схоле» спочатку означало «затримка», потім — «заняття у вільний час». Далі цим словом греки почали називати читання, а ще пізніше – лекцію.

На українську землю школа прийшла тисячу років тому. І була вона дуже схожою порядками на

давньогрецьку. У ній так само вчилися тільки діти заможних людей і учні так само піднімалися сходінками наук.

Цікаво, що проблема писемності давніх українців залишається недостатньо дослідженою. На сьогодні відомі лише піктографічні знаки типу «черти» та «рези», однак можливі й інші носії інформації (протокирилиця тощо). Лише їх наявність може пояснити швидке сприйняття в Русі-Україні європейського кириличного письма (за підрахунками Б.Сапунова у XI ст. в містах Русі було до 5% писемного населення). Швидше за все, кирилиця стала для місцевого населення просто новим різновидом письма.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

НОБЕЛІВСЬКА ПРЕМІЯ

Цьогорічні номінанти на Нобелівську премію від України були:

- **Борис Олійник** – на Нобелівську премію з літератури;
- **Юлія Тимошенко** – на Нобелівську премію миру.

*

На Нобелівську премію з літератури від Румунії був номінований письменник **Мірча Картареску**.

Номінанти

Декількох українців та вихідців з України було номіновано на здобуття Нобелівської премії, але з різних причин нагороду вони не одержали.

Процес відбору кандидатур має кілька стадій, але оскільки інформацію про вибір лауреатів відкривають лише через 50 років після нагородження, то на разі неможливо точно встановити, яка з поданих кандидатур реально претендувала на Нобелівську премію.

• **Михайло Тишкевич (1910, 1911, 1927)**. Був номінованим на Нобелівську премію миру як засновник та президент київського Товариства прихильників миру. Номінаторами його виступили С. Сірчинський, Андрій Богуцький (член Державної ради) та Герхард Бонкал (член парламенту Франції).

• **Максим Ковалевський (1912)**. Його кандидатуру запропонували члени Російської міжпарламентської групи — за громадсько-політичну діяльність спрямовану на затвердження ідеалів демократії в Росії.[3]

• **Іван Франко (1916)**. Його кандидатуру як «великого Провідника свого народу, міжнародного генія», «справді найвизначнішого письменника сучасної Європи» висунув 26 листопада 1915 р. професор, доктор філософії з Відня Йосип Застирець. Кандидатуру І. Франка підтримав шведський історик Г.Гярне (Уппсальський університет). Дослідники називають дві причини, через які Франко так і не удостоївся цієї премії. Перша — це те, що лист від Застиреця прийшов надто пізно, коли список претендентів уже був затверджений. Друга причина — смерть Франка 1916 року.

• **Іван Багряний (1963)**. Акцію за надання Нобелівської премії письменникові розпочала філія Об'єднання демократичної української молоді (ОДУМ) в Чикаго, але письменник невдовзі помер.

• **Павло Тичина (1966) та Микола Бажан (1970)**. Кандидатури цих письменників запропонував Омелян Пріцак, широковідомий у світі український вчений-славіст і тюрколог. Бажан, подякувавши Шведській академії літератури за увагу до його особи та творчості, в надісланому листі висловив сумніви в реальності та своєчасності висунення його кандидатури.

• **Улас Самчук (1980)**. Після того, як у світ

вийшов роман-трилогія «Волинь», кандидатуру Самчука на здобуття Нобелівської премії з літератури висунув торонтський російськомовний журнал «Современник». Подати кандидатуру встигли, але для її затвердження не вистачило рекомендації нобелівського лауреата, що у Стокгольмі було одним із визначальних факторів.

• **Василь Стус (1985)**. Кандидатуру поета висунув нобелівський лауреат Генріх Бель. Того ж року Стус згинув у таборі для політв'язнів, тому його кандидатуру не було розглянуто.

• **Олесь Гончар (1991)**. Заходи щодо його висунення розпочала українська діаспора, після того, як у 1989 році з'явилося нове видання «Собору» англійською мовою.

• **Віктор Ющенко (2005)**. Кандидатуру Президента України разом із Президентом Грузії Михайлом Саакашвілі подали двоє впливових тоді американських сенаторів — Джон Маккейн та Гіллари Клінтон. У їхньому спільному листі до Нобелівського комітету йшлося, що Ющенко та Саакашвілі «завоювали підтримку народу, відстоюючи демократію, свободу і громадянські права». На відміну від інших українських номінантів, Ющенко претендував на Нобелівську премію миру, а не літератури.

• **Борис Олійник (2012)**. Його кандидатуру на здобуття Нобелівської премії з літератури висунула Національна Академія наук України за підписом Бориса Патона.

• **Юлія Тимошенко (2012)**. Її кандидатуру на Нобелівську премію миру висунула колега по партії Наталя Королевська.

Ісмаїл Гаспринський (1910) — кримськотатарський культурний діяч, що все життя займався в Криму літературно-просвітницькою діяльністю. 1910 року авторитетна група вчених Франції висунула кандидатуру Ісмаїла Гаспринського на здобуття Нобелівської премії. Їх підтримали відомі письменники з країн мусульманського Сходу.

Кость ВАГИЛЕВИЧ

БОЖЕ, ДЯКУЮ ТОБІ!

Боже наш, Всевишній Отче,

Дякую Тобі за сонце,

І за весь Твій любий світ,

За повітря, воду, хліб,

За одягу й теплу хату.

Дякую Тобі, наш Тату!

Сторінки склала Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Юрій СЕМЕНКО

Тички... у газетярстві

◆ СЕМЕНКО Юрій (*1920), журналіст і політичний діяч, родом із Кривого Рогу. З 1944 на еміграції. 1950-54 – співредактор газети «Українські вісті» (Новий Ульм) та видаваного при них місячника «Освобожденіє», 1957—66 — редактор «Українського селянина», лідер Селянської партії. «Енциклопедія Українознавства», стор. 2749.

ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

(Продовження. Поч. в н-р 9-10/2012)

Мовний редактор «Нашого життя», мені здавалося, був викладачем філологічного факультету Дніпропетровського університету.

– Добрий день, пане Чапля! – загорлав я, зраділий зустрічі.

– Ви помиляєтесь! То мій брат так називався! – відповів і почав щось заклопотано читати.

– Ну, якщо хочете бути своїм братом, то бажаю щастя!

Коли я йшов із купою газет повз прохідну будку українського табору «Зомме Казерне», мене, побачивши «соціалістичне» «Наше життя», зупинили, хотіли обшукати й роздягти, щоб «затримати есесівця»! На моє щастя, мимо проходив Блавацький із Радишем. Блавацький – талановитий режисер і артист, перший український виконавець Гамлета, Радиш – маляр-декоратор.

– Блавацький! – закричав я безглуздо. – Рятуйте!

Він зайшов до кімнати і, незачекавши – мабуть, подібне трапилося не вперше! – «звільнив» мене, говорячи охоронцеві порядку:

– Не грай, Ромцю, вар'ята – пан із такими газетами не міг бути разом із тобою!..

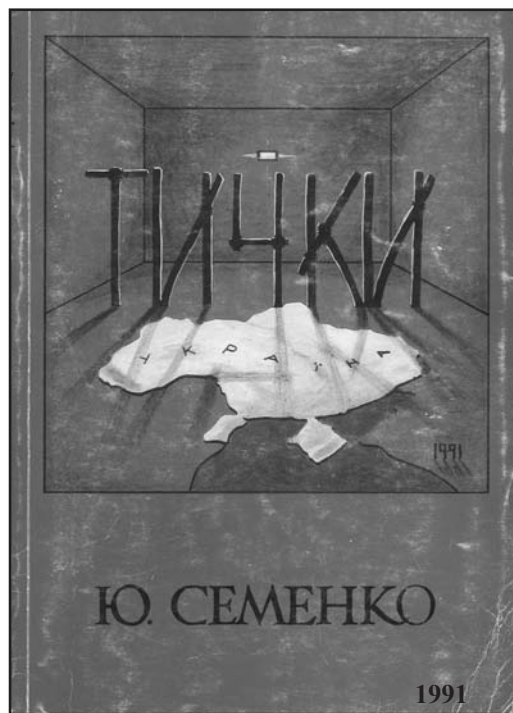
До дирекції українського відділу «Голосу Канади». На руки п. сотн. Б. Панчука.

ВШПане Б. Панчук!

На Ваше прохання подати Вам коротку історію-інформацію про наш часопис маємо за честь повідомити наступне:

Півтижневик політики, економіки, культури і громадського життя, часопис «Українські вісті» ввійшов у восьмий рік видання. Засновано його незабраом після капітуляції нацистської Німеччини, в час коли советські репатріяційні місії, вільно

гуляючи Німеччиною, виловлювали всіх колишніх советських громадян і насильно вивозили їх на знищення до ССРСР. Заснували, не зважаючи на постійну загрозу насильної репатріяції, українці, які ще в ССРСР зазнали переслідування з боку російського большевизму, такі діячі, як І. П.

Багрянний, Ю. Дивнич, С. Підгайний, В. Гришко, М. Воскобійник, що були ув'язнені на Соловках, Тахтамігді та інших концентраційних таборах на Півночі Росії та Далекого Сходу ССРСР. До засновників і розбудовників «Українських вістей» належить також полк. К. Дацько, ред. П. Маляр, ред. А. Зозуля, ред. М. Задека, В. Немирович та інші.

«Українські вісті», спираючись на недовірялих з боку советської влади українців, згуртувавши навколо себе діячів УНР, учасників українських визвольних змагань та Української Повстанчої Армії, стали чи не найпоширенішим часописом вільної української еміграції, а особливо найновішою, що вийшла з-під советів, її частини, яка провадить далі про-

пагандивну боротьбу проти винищення українського народу, за його незалежність у власній вільній державі.

«Українські вісті» стали не лише рупором для вислову українців, а й інших поневолених Москвою народів. На сторінках цього часопису друкують свої статті видатні представники поляків, як, наприклад, Врага, Лободовський, грузин – Мінія Лашаурі, Зарубішвілі, азербайджанців – Ороїс, ідель-уральці – Губейдулін, вірмен, північнокавказців, білорусів, татар та інших народів. З «Українськими вістями» співпрацюють і представники демократичної частини російської еміграції, як колишній депутат російської Державної Думи проф. Алексінський. Відомий колишній советський полковник Г. Токаєв, північнокавказець, видатний знавець теорії і практики марксизму-ленінізму, має постійний зв'язок із цим часописом, часто друкуючи в ньому свої засадничі статті проти російського імперіялізму і сучасної його форми большевизму. «Українські вісті» друкували також статті німецької поетки Котмаєр, індійського журналіста Рава, жидівського журналіста Бергмана.

До активних співпрацівників «Українських вістей» належать, можна без перебільшення сказати, представники всієї інтелектуальної еліти української еміграції взагалі: наші видатні письменники – У. Самчук, Тодось Осьмачка, Докія Гуменна, Л. Лиман, П. Полтава, В. Барка, В. Чапленко, М. Орест; видатні літературні критики – Ю. Шерех, В. Подоляк, І. Кошелівець; історики – проф. Б. Крупницький, проф. Василенко-Полонська; талановиті молоді журналісти й публіцисти – Р. Лісовий, Ю. Чорноморський, І. Лисяк-Рудницький, Є. Пизюр; мистці-малярі – С. Гординський, Ю. Соловій, мистці сцени, високоталановитий молодий український композитор Фіяла, відомий актор і широкознаний на Заході режисер Йосип Гірняк та багато інших.

* Зберігається орфографія автора

(Далі буде)

(Підготував І. КОВАЧ)

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії